कासेगाव शिक्षण संस्थेचे

आर्टस् ॲण्ड कॉमर्स कॉलेज आष्टा

RESERVE BANK OF INDIA

प्रा. स्मिता पाटील
अर्थशास्त्र विभाग

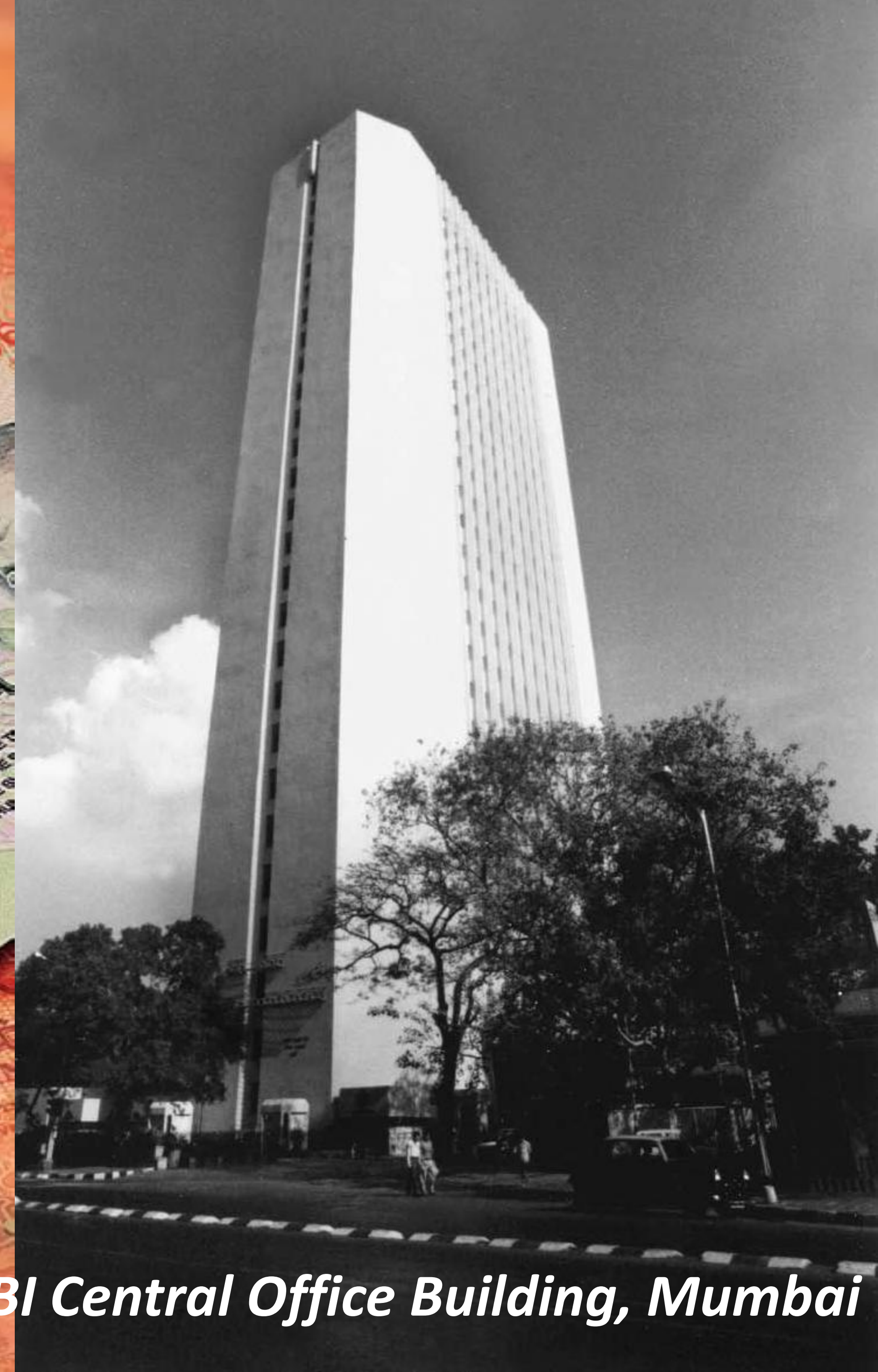

RBI Central Office Building, Mumbai

RBI ची उत्क्रांती

एप्रिल १,१९३५	–	भारतीय रिझर्व्ह बँकेची स्थापना
जानेवारी १,१९३५	–	रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ॲक्टच्या काही भागाची अंमलबजावणी सुरू
मार्च ६,१९३४	–	रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ॲक्टला त्यावेळच्या गव्हर्नर जनरलची मान्यता
फेब्रुवारी १६,१९३४	–	RBI विधेयकास कॉन्सील ऑफ स्टेट्सची मंजूरी
डिसेंबर २२, १९३३	–	RBI विधेयकास लेजिस्लेटीव्ह असेंब्लीकडून मंजूरी
सप्टेंबर ८, १९३३	–	भारतीय लेजिस्लेटीव्ह असेंब्लीत नवीन RBI विधेयक मांडण्यात आले.
जानेवारी १९२७	–	सुवर्ण परिणाम व RBI विधेयक मांडण्यात आले परंतु त्यावेळी विधेयक पुढे सरकु शकले नाही.
१९२१	–	१९२१साली तीन इलाखा बँकाचे (बँक ऑफ बेगॉल, बँक ऑफ बॉम्बे व बँक ऑफ मद्रास) एकत्रीकरण करून इंपिरियल बँक ऑफ इंडियाची स्थापना केली.
१८४३	–	बँक ऑफ मद्रासची स्थापना
१८४०	–	बँक ऑफ बॉम्बेची स्थापना
२ जून १८०६	–	बँक ऑफ कलकत्ताची स्थापना
जाने. १७७३	–	बंगाल व मुंबई येथे मध्यवर्ती बँकेची स्थापना करावी अशी वॉरन हेस्टींग्ज याने शिफारस केली.

RESERVE BANK OF INDIA

१.१७७३ वॉरन हेस्टिंग्ज यांनी भारतात मध्यवर्ती बॅंक असावी अशी गरज व्यक्त केली.

२.१९२१ इंपीरियल बॅंक

३.१९२६ हिल्टन यंग आयोगाने (Hiltan Young Commission)मध्यवर्ती बॅंक स्थापन करण्याची शिफारस केली

४.१९२७ एक विधेयक विधी मंडळात मांडले पण वैधानिक अडचणीमुळे असंमत

५.१९३१ मध्यवर्ती बॅंक चौकशी समितीने मध्यवर्ती बॅंक स्थापन करण्याची शिफारस केली

६.१ मार्च १९३४ RBI Act 1934 संमत

७.१ एप्रिल १९३५ स्थापना

८.१ जानेवारी १९४९ रोजी राष्ट्रीयीकरण

RESERVE BANK OF INDIA

भागभांडवल Share Capital

प्रारंभी ५ कोटी

१०० रू.१ भाग ५ लाख भाग

RESERVE BANK OF INDIA

संघटन आणि व्यवस्थापन Organization and Management

१ एक गव्हर्नर (GOVERNOR)

२ चार उपगव्हर्नर (DEPUTY GOVERNORS)

३ स्थानिक मंडळ (LOCAL BOARDS) ४ संचालक (DIRECTORS)

१. मुंबई २. कोलकता ३. चेन्नई ४. नवी दिल्ली

४ १0 संचालक (DIRECTORS) सरकार नामनिर्देशित केले जातात

५ १ सरकारी अधिकारी

केंद्रीय मंडळाच्या वर्षातून किमान ६ बैठका होतात

मुख्यालय मुंबई

RESERVE BANK OF INDIA

गव्हर्नर (GOVERNOR)

Sr. No.	Name	Tenure
1	Osborne Arkell Smith	1 April 1935 – 30 June 1937
2	James Braid Taylor	1 July 1937 – 17 February 1943
3	Sir C. D. Deshmukh	11 August 1943 – 30 June 1949
4	Sir Benegal Rama Rau	1 July 1949 – 14 January 1957
5	K. G. Ambegaonkar	14 January 1957 – 28 February 1957
6	H. V. R. Iyengar	1 March 1957 – 28 February 1962
7	P. C. Bhattacharya	1 March 1962 - 30 June 1967
8	L. K. Jha	1 July 1967 – 3 May 1970
9	B. N. Adarkar	4 May 1970 – 15 June 1970
10	S. Jagannathan	16 June 1970 – 19 May 1975

RESERVE BANK OF INDIA

Sr. No.	Name	Tenure
11	N. C. Sen Gupta	19 May 1975 – 19 August 1975
12	K. R. Puri	20 August 1975 – 2 May 1977
13	M. Narasimham	3 May 1977 – 30 November 1977
14	Dr. I. G. Patel	1 December 1977 – 15 September 1982
15	Dr. Manmohan Singh[1]	16 September 1982 – 14 January 1985
16	A. Ghosh	15 January 1985 – 4 February 1985
17	R N Malhotra	04-02-1985 to 22-12-1990
18	S. Venkitaramanan	22-12-1990 to 21-12-1992
19	C. Rangarajan	22-12-1992 to 21-11-1997
20	Dr. Bimal Jalan	22-11-1997 to 06-09-2003
21	Dr. Y V Reddy	06-09-2003 to 05-09-2008
22	D. Subbarao	05-09-2008 to 04-09-2013
23	Raghuram Rajan	05-09-2013 to 04-09-2016

RESERVE BANK OF INDIA

उद्दिष्टे Objectives

१. रूपयाचे अंतर्गत व बाहय मूल्य स्थिर ठेवणे

stabilizes internal and external value of rupee

२. चलन व पत पद्धतीचे व्यवस्थापन करणे

manage the monetary and credit system

३. देशातील बँक रचना विकसित करणे

development of banking Structure

४. कृषी क्षेत्राला पतपुरवठा

agriculture finance

५. उदयोग क्षेत्राला पतपुरवठा

industrial finance.

६. नाणेबाजाराचा विकास

development of money market

७. सार्वजनिक कर्जाचे व्यवस्थापन

management of public debts

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

१. चलननिर्मिती Issue Currency

नोटा 2,5,10,20,50,100,500,1000

छापखाने नाशिकरोड देवास म्हैसूर सालबोनी

१९५६ पर्यंत प्रमाणशीर निधी पद्धती Proportionate Reserve System

१९५७ पासून किमान राखीव निधी पद्धती Minimum Reserve System

200 कोटी किमान राखीव निधी RBI ठेवावा लागते.

११५ कोटी सोने

८५ सरकारी प्रतिभूती विदेशी चलन

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

2. सरकारची बॅंक banker`s to Government

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

3. बॅंकांची बॅंक व अंतिम आश्रयदाता म्हणून कार्य banker`s Bank & Lender of the Last Resort

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

4. पतनिर्मितीवर नियंत्रण ठेवण्याचे कार्य Functions of Credit Control

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

6. समाशोधन गृहाच्या सोई पुरविणे Clearing House Function

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

5. विदेशी चलनसाठयाचा सांभाळ करणे Custodian of Foreign Exchange Reserves

RESERVE BANK OF INDIA

कार्ये Functions

7. पर्यवेक्षणविषयक कार्य Supervisory Functions

8. प्रशिक्षण सोई Training Facilities

9. माहितीचे संकलन व प्रकाशन Collection and Publication of Data

Reserve Bank of India ×

www.rbi.org.in/scripts/publications.aspx?publication=Annual

UNIVERCITY | Journal | G | Drivers for Laptops\... | UGC | Ministry of Finance | M | Sakal | कृषी | academy - | Venn Diagrams··· | Imported From IE | ICICI Demo | Financial Inclusion

Search

- This Section
- Entire Website

Go

- Reports
- Draft Reports
- Vision Documents
- Reports/Guidelines for Feedback

Home - Publications

Publications

More Outlets for Sale of RBI Publications

Annual	
Statutory	
♦	Annual Report
♦	Trend and Progress of Banking in India
Others	
♦	A Profile of Banks
♦	Annual Accounts Data of Scheduled Commercial Banks (1979 to 2004)
♦	Annual Report on Banking Ombudsman Scheme
♦	Basic Statistical Returns of Scheduled Commercial Banks in India
♦	Branch Banking Statistics
♦	Directory of Commercial Bank Offices in India
♦	Gist of RBI Schemes of Defaulter Lists
♦	Handbook of Statistics on Indian Economy
♦	Macroeconomic and Monetary Developments
♦	Manual on Financial and Banking Statistics
♦	Report on Currency and Finance
♦	State Finances : A Study of Budgets
♦	Statistical Tables Relating to Banks in India

Top

© Reserve Bank of India. All Rights Reserved.

Best viewed in 1024x768 resolution in IE 5 and above.

8:01 AM

Home - Publications

Publications

More Outlets for Sale of RBI Publications

Half-Yearly	
♦	Financial Stability Report
♦	Macroeconomic and Monetary Developments
♦	Report on Foreign Exchange Reserves

Top

Search
This Section
Entire Website
Go

- Reports
- Draft Reports
- Vision Documents
- Reports/Guidelines for Feedback

Home - Publications

Publications

More Outlets for Sale of RBI Publications

Quarterly	
♦	Variation to Foreign Exchange Reserves in India: Sources, Arbitrage and Costs
♦	Legal News and Views
♦	Macroeconomic and Monetary Developments
♦	Occasional Papers
♦	Quarterly Statistics on Deposits and Credit of Scheduled Commercial Banks
♦	Survey of Professional Forecasters - Results
♦	Quarterly Order Books, Inventories and Capacity Utilisation Survey
♦	Quarterly Industrial Outlook Survey
♦	Consumer Confidence Survey
♦	Inflation Expectations Survey of Households

Top

Reserve Bank of India ×

www.rbi.org.in/scripts/publications.aspx?publication=Monthly

UNIVERCITY | Journal | G | Drivers for Laptops\... | UGC | Ministry of Finance | M | Sakal | कृषी | academy - | Venn Diagrams··· | Imported From IE | ICICI Demo | Financial Inclusion

Search

- This Section
- Entire Website

Go

- Reports
- Draft Reports
- Vision Documents
- Reports/Guidelines for Feedback

Home - Publications

Publications

More Outlets for Sale of RBI Publications

Monthly	
♦	Monetary and Credit Information Review
♦	RBI Bulletin

Top

8:04 AM

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बँकेची भूमिका Role of RBI

1. रिझर्व्ह बँकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका Promotional Role of RBI

1. बँक क्षेत्राचा विकास Development of banking Sector

१९५५ इंपीरियल बँकेचे राष्ट्रीयीकरण SBI स्थापना

१९६९ १४ बँकांचे राष्ट्रीयीकरण

१९८0 0६ बँकांचे राष्ट्रीयीकरण

अनेक समित्या व अभ्यास गटांची नियुक्ती

2. भांडवल बाजाराचा विकास Development of capital market

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बँकेची भूमिका Role of RBI

1. रिझर्व्ह बँकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका Promotional Role of RBI

3. नाणेबाजाराचा विकास Development Money Market

भारताचा नाणेबाजाराचे स्वरुप संघटित आणि असंघटित

४. कृषी पतपुरवठा Agriculture finance

स्वतंत्र कृषी विभाग

१९५५ इंपीरियल बँकेचे राष्ट्रीयीकरण करुन SBI स्थापना केली व ग्रामीण शाखाविस्तार व कृषी पतपुरवठयाची जबाबदारी सोपविली

१९६३ कृषी पुनर्वित विकास महामंडळाची स्थापना ARDC Agriculture Refinance and Development Corporation

१९६९ १४ बँकांचे राष्ट्रीयीकरण व अग्रणी बँक योजना Lead bank Scheme सुरू

१९७५ प्रादेशिक ग्रामीण बँक स्थापना Reginal Rural Banks

१९८२ राष्ट्रीय कृषी आणि ग्रामीण विकास बँक National Bank for Agriculture and Rural Development

१९९८ किसान क्रेडिट कार्ड योजना Kisan Credit Card

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बॅंकेची भूमिका Role of RBI

1. रिझर्व्ह बॅंकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका Promotional Role of RBI

५.औद्योगिक पतपुरवठा

१९४८ भारतीय औद्योगिक वित्त महामंडळ **Industrial Finance Corporation of India IFCI**

१९५३ राज्य वित्त महामंडळ **State Finance Corporation SFC**

१९५५ भारतीय औद्योगिक पत व गुंतवणूक महामंडळ **Industrial Credit and Investment Corporation of India ICICI**

1956 LIC

१९६४ भारतीय औद्योगिक विकास बॅंक **Industrial Development Bank of India IDBI**

१९७१ भारतीय औद्योगिक गुंतवणूक बॅंक **Industrial Investment Bank of India IDBI**

1972 GIC

१९९० भारतीय लघु उद्योग विकास बॅंक **Small Industrial Development Bank of India SIDBI**

१९६४ युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया

१९६४ राष्ट्रीय औद्योगिक दीर्घकालीन पत निधी **National Industrial long term Credit fund**

१९६० पत हमी योजना **Credit Guarantee Scheme**

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बँकेची भूमिका Role of RBI

१. रिझर्व्ह बँकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका Promotional Role of RBI

६.निर्यातीला पतपुरवठा Export Finance

१९५८ निर्यात हुंडी पत योजना

१९६९ व्यवहारपूर्व पत योजना

१९६८ व्याज अर्थसाहाय्य योजना व्याजात १.५ सवलत

१९८२ आयात निर्यात बँक **Export-Import Bank**

निर्यात व्यापाराचा अग्रक्रम क्षेत्रात समावेश

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बॅंकेची भूमिका Role of RBI

१. रिझर्व्ह बॅंकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका Promotional Role of RBI

७.अग्रक्रम क्षेत्राला पतपुरवठा priority Sector Finance

छोटे शेतकरी, छोटे उदयोग, लघु व्यावसायिक ,किरकोळ दुकानदार, छोटे वाहतूकदार ,स्वयंरोजगारातील व्यक्ती , , ,

RBI च्या नियमानुसार एकूण कर्जपुरवठयापैकी ४०%

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बॅंकेची भूमिका Role of RBI

१. रिझर्व्ह बॅंकेची प्रवर्तनात्मक भूमिका Promotional Role of RBI

८. विनिमय दरात स्थैर्य

१९४७ विदेशी चलन नियमन कायदा

१९७३ विदेशी विनिमय नियमन कायदा FERA

विदेशी नियमन व्यवस्थापन कायदा FEMA

९. निरसन केंद्राची सोय Clearing House

१०. आर्थिक विकासाला प्रोत्साहन

RESERVE BANK OF INDIA

रिझर्व्ह बँकेची भूमिका Role of RBI

1. रिझर्व्ह बँकेची नियमनात्मक भूमिका Regulatory Role of RBI

1. बँक व्यवसायास परवानगी देणे
2. बँक शाखांना परवाना देणे
3. किमान निधींना मान्यता देणे

४.गुंतवणुकीवर नियंत्रण

५.पतनिर्मितीवर नियंत्रण

६.व्यवस्थापनावर नियंत्रण

७. बँकांवर देखरेख ठेवणे

८.लेखांकन करणे Auditing

९.विलीनीकरण

१0.ठेवी विमा

१९६२ ठेवी विमा महामंडळ